

Робоча програма з навчальної дисципліни «Вокальний клас» для студентів за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Розробники: Макарова Е. В. – старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв;
Яковенко В. Г. – старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв;
Кацалап О. В. – викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв.

Протокол від «07» вересня 2016 року № 1

Завідувач кафедри
академічного та естрадного вокалу _____ (С. М. Садовенко)

1. Опис навчальної дисципліни «Вокальний клас»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 9 I курс – 2	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна	
Модулів – I Змістових модулів – 2 I курс – 2	Спеціальність: 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки: I Семестри: I, II	
Загальна кількість годин – 270 год.	Перший (бакалаврський) рівень	Аудиторних: 37 год.	
		Практичні: 37 год.: I сем. – 19 год. II сем. – 18 год.	
		Самостійна робота: 19 год. I сем. – 9 год. II сем. – 10 год.	
		Види контролю: модульний контроль – 4 год.: I сем. – 2 год. II сем. – 2 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання – 1 год.: I сем. – 1 год. II сем. – 1 год.			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: підготовка висококваліфікованих вокалістів у процесі систематичних занять з вокалу, розширення музичного світогляду студентів шляхом практичного ознайомлення з провідними вокальними творами світової класичної музики; розвиток образного мислення та художнього смаку; формування викладацьких якостей під час роботи над розбором творів вокально-педагогічного репертуару для дітей молодшого шкільного віку; духовна підтримка та спрямування на професійно-творчий і особистісний розвиток, на готовність до самоорганізації та самовдосконалення.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування в студентів вокально-технічних та виконавсько-творчих навичок на основі принципів вокальної методології;
- засвоєння основ методики формування, розвитку й охорони співацького голосу;
- практичне засвоєння методики роботи над музичними творами;
- оволодіння цілісними уявленнями про самостійне опанування музичного матеріалу;
- всебічний розвиток творчих здібностей та розкриття виконавського і викладацького потенціалу студентів.

Студент повинен знати:

- будову голосового апарату;
- основи співацького дихання;
- значення та практичне застосування резонаторів у процесі звукоутворення і фонації;
- основні принципи звуковедення;
- основні методичні принципи роботи над музичними творами;
- специфіку вокально-виконавської та викладацької діяльності.

Студент повинен вміти:

- використовувати прийоми звукоутворення та звуковедення на основі співацького дихання;
- вірно інтонувати;
- аналізувати вокальні твори: визначати жанр, музичну форму, характер твору, засоби музичної виразності тощо;
- добирати вокальний репертуар;
- виявляти професійні, креативні, творчі підходи у виконавській та викладацькій діяльності.

У робочій навчальній програмі з навчальної дисципліни «Вокальний клас» ураховані такі особливості організації навчального процесу і норми опрацювання навчального матеріалу, як програмні вимоги в поєднанні з підбором навчального вокального репертуару з урахуванням вокально-виконавських та музичних здібностей і естетичних уподобань, критерії оцінювання тощо. Досягнення студентів на практичних заняттях з вище

вказаної навчальної дисципліни контролюються протягом навчального року за змістовими модулями в кожному семестрі.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр)

Наукові основи вокального мистецтва

Основні завдання та загальна спрямованість занять з навчальної дисципліни «Вокальний клас». Основні компоненти вокально-технічної підготовки студентів у процесі навчання.

Тема 1. Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас».

Ознайомлення з будовою голосового апарату. Формування правильної співацької постави. М'язові відчуття під час співу на дихальній опорі. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Діафрагма, її будова, розташування та функції.

Тема 2. Формування основ співацького дихання.

Ознайомлення з основними типами дихання. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного (костоабдомінального, грудодіафрагматичного) типу дихання – найоптимальнішого типу дихання в процесі фонації. Формування самоорганізації співацького дихання. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху. Усвідомлення ролі «затримки дихання». Відпрацювання механізму видиху в процесі співу.

Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр)

Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку

Характеристика основних принципів та методів вокального навчання. Формування вокальних та художньо-виконавських навичок.

Тема 3. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату.

Ознайомлення з видами атаки співацького звуку. Формування м'якої атаки співацького звуку. Усвідомлення значення складових артикуляційного апарату (губи, зуби, язик та щелепи). Відпрацювання навичок артикуляції

голосних та приголосних звуків. Роль мимічної мускулатури в процесі фонації.

Тема 4. Формування навичок вокального звуковедення. Оволодіння навичками орфоєпії в академічній манері співу.

Формування навичок співу на legato. Кантілена як основа академічного вокального виконавства. Удосконалення співацького дихання. Розуміння специфіки формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфоєпії в академічній манері співу. Робота над художнім образом вокальних творів та відображенням їх емоційного змісту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Усього	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль I									
Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр)									
Наукові основи вокального мистецтва									
Тема 1. Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас»	10	7		7			3		
Тема 2. Формування основ співацького дихання	18	12		12			6		
Модульний контроль	2							2	
Разом за змістовим модулем 1	30	19		19			9	2	
Форма контролю	-								
Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр)									
Основні поняття звукоутворення та формування якості									

співацького звуку									
Тема 3. Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату	14	9		9			5		
Тема 4. Формування навичок вокального звуковедення. Оволодіння навичками орфоепії в академічній манері співу	14	9		9			5		
Модульний контроль	2							2	
Разом за змістовим модулем 2	30	18		18			10	2	
Форма контролю	-								
Усього годин за модуль I	60	37		37			19	4	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль I		
Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр)		
Наукові основи вокального мистецтва		
1.	Будова голосового апарату. Формування правильної співацької постави.	2
2.	М'язові відчуття під час співу на дихальній опорі.	5

	Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Діафрагма, її будова, розташування та функції.	
3.	Основні типи дихання. Відпрацювання нижньореберно-діафрагматичного (костоабдомінального, грудодіафрагматичного) типу дихання – найоптимальнішого типу дихання в процесі фонації.	4
4.	Самоорганізація співацького дихання. Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху. Контроль за обсягом повітря під час видиху.	4
5.	«Затримка» дихання. Відпрацювання механізму видиху в процесі фонації.	4
Разом за змістовим модулем 1		19
Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр)		
Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку		
6.	Види атаки співацького звуку. Формування м'якої атаки співацького звуку.	2
7.	Роль складових артикуляційного апарату (губи, зуби, язик та щелепи) в процесі фонації. Відпрацювання навичок артикуляції голосних та приголосних звуків.	3
8.	Роль мімічної мускулатури в процесі фонації.	4
9.	Формування навичок співу на legato. Кантілена як основа академічного вокального виконавства.	4
10.	Удосконалення співацького дихання. Розуміння специфіки формування голосних та приголосних звуків, засвоєння правил орфоєпії в академічній манері співу.	3
11.	Робота над художнім образом вокальних творів та відображенням їх емоційного змісту.	2
Разом за змістовим модулем 2		18
Усього		37

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Модуль I			

Змістовий модуль 1 (I курс, I семестр) Наукові основи вокального мистецтва			
1.	Засвоєння правильної співацької постави. Відпрацювання співацького вдиху та видиху. Ознайомлення з тематичною літературою.	3	15
2.	Засвоєння основних фаз співацького вдиху та видиху, усвідомлення ролі «затримки дихання». Використання дихальних вправ (за необхідності). Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу.	6	30
Разом за змістовим модулем 1		9	45
Змістовий модуль 2 (I курс, II семестр) Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку			
3.	Засвоєння особливостей м'якої атаки співацького звуку, високої позиції звучання голосу. Ознайомлення з тематичною літературою, з аудіо- та відеозаписами.	5	25
4.	Засвоєння методики кантиленного співу, вирівнювання регістрів; ознайомлення з аудіо- та відеозаписами. Робота над художнім образом вокальних творів та відображенням їх емоційного змісту.	5	25
Разом за змістовим модулем 2		10	50
Усього		19	95

9. Методи навчання

На заняттях з навчальної дисципліни «Вокальний клас» застосовуються такі методи навчання:

- **метод розв'язання** різних за ступенем складності навчальних завдань (дозволяє формувати в студентів систему практичних умінь і навичок; активізує їх навчальну діяльність);
- **метод ілюстрування** (застосування викладачем елементів показу правильного звукоутворення та звуковедення);
- **метод звукового регулювання** (дозволяє студентам контролювати звучання власного голосу, а також знаходити оптимальний режим роботи голосового апарату в процесі співу з музичним супроводом);
- **метод педагогічного аналізу** (формує педагогічне мислення студентів у конкретних педагогічних та виконавських ситуаціях засобом аналізу власних дій, розвиває їх вокальний, емоційний слух);
- **метод ескізної роботи над твором** (дозволяє набути навичок детальної роботи над вокальними творами, постановки вірних виконавських завдань тощо для застосування їх у подальшій викладацькій та музично-виконавській діяльності).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з навчальної дисципліни «Вокальний клас» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, що розташована нижче.

Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Вокальний клас»

I курс

Модулі	Модуль I			
Назва змістового модуля	Змістовий модуль 1. Наукові основи вокального мистецтва		Змістовий модуль 2. Основні поняття звукоутворення та формування якості співацького звуку	
Кількість балів за модуль	269,5		264	
Заняття	1	2	3	4
Години	7	12	9	9
Теми змістових модулів (практичні заняття) – 388,5 б.	Основні положення навчальної дисципліни «Вокальний клас» (10+0,5)*7 = 73,5 б.	Формування основ співацького дихання (10+0,5)*12 = 126 б.	Процес звукоутворення. Формування навичок роботи артикуляційного апарату (10+0,5)*9 = 94,5 б.	Формування навичок вокального звуковедення. Оволодіння навичками орфоепії в академічній манері співу (10+0,5)*9 = 94,5 б.
Самостійна робота – 95 б.	5*3 = 15 б.	5*6 = 30 б.	5*5 = 25 б.	5*5 = 25 б.
Види поточного контролю – 50 б.	Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.))		Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.))	
Підсумковий контроль	-		-	

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 1	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	19	9,5
2.	Робота на практичному занятті	10	19	190
3.	Самостійна робота	5	9	45
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю			269,5	
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта			-	
Підсумковий рейтинговий бал			-	

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 2	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	18	9
2.	Робота на практичному занятті	10	18	180
3.	Самостійна робота	5	10	50
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю			264	
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта			-	
Підсумковий рейтинговий бал			-	

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне прослуховування, співбесіда.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно розучувати та проводити аналіз вокальних творів програмного матеріалу.

Кожний змістовий модуль включає бали за роботу студента на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль. Модульний контроль знань та вмінь студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу в змістовому модулі.

В таблицях, що розташовані нижче, представлено розподіл балів, які отримують студенти впродовж вивчення навчальної дисципліни «Вокальний клас» на I курсі.

11. Розподіл балів, які отримають студенти

Змістовий модуль 1			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T1	T2	25	269,5	-	-
88,5	156				

Змістовий модуль 2			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T3	T4	25	264	-	-
119,5	119,5				

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасності виконання навчальних завдань;
- ✓ повного обсягу їх виконання;
- ✓ якості виконання;
- ✓ самостійності виконання;
- ✓ творчого підходу у виконанні завдань;
- ✓ ініціативності в навчальній діяльності.

12. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма;
- вокальні твори;
- навчально-методична література.

Орієнтовний вокально-педагогічний репертуар

Змістовий модуль 1-2 (I курс)

Класичні твори

- Бах Й. «За рікою дім старий»
 Бетховен Л. «Травнева пісня»
 Брамс Й. «Колискова»
 Вебер К. «Вечірня пісня»
 Векерлен Ж. «Менует Екзоде»

Гайдн Й. «К дружбе»
 Гречанінов О. «Острою секирой...»
 Гріг Е. «Лісова пісня»
 Заремба В. «Утоптала стежечку», «Через гору піду»
 Косенко В. «Колискова»
 Кюї Ц. «Травневий день», «Царськосельська статуя»
 Лисенко М. Пісня Цвіркунки з опери «Чорноморці»
 Моцарт В. «Колискова», арія Барбаріни з опери «Весілля Фігаро», «Прихід весни»
 Перголезі Дж. «Ах, зачем я не лужайка», «Канцонетта»
 Степовий Я. «Вітер в гаї не гуляє», «Зоре моя вечірняя»
 Стеценко К. «Вечірня пісня», «Колискова»
 Чайковський П. «Ни слова, о друг мой...», «Уж гасли в комнатах огни...»
 Шуман Р. «Тихий вечір»

Народні пісні

«Було б не рубати зеленого дуба» в обр. П. Сокальського
 «Вечір близенько», «Калина» в обр. С. Карпенка
 «На городі будяк» в обр. Я. Бігдая
 «Ой ходила дівчина бережком», «Де ти, доню, барилася», «Ой зійди, зійди, ясен місяцю», «Ой піду я до млина» в обр. М. Лисенка
 «Пливе човен, води повен» в обр. В. Сокальського
 «Шумить, гуде дібровонька» в обр. А. Коціпінського

Вокально-педагогічний репертуар для дітей молодшого шкільного віку

1 клас

Розспіви: «У школу», «Дибби, дибби», «Добрий день», «Тук, тук чобіток»

Українська народна пісенна творчість:

- Українські дитячі лічилки: «Кумо, Кумо, що возила?», «Ходить квочка», «Раз, два, три, чотири»
- Українські народні пісні: «Веселі гуси», «Ой, єсть в лісі калина», «Вийди, вийди сонечко», «Щебетала пташечка», «Ой, на горі жито»
- Українські щедрівки: «Щедрівочка щедрувала»
- Українські колядки: «Коляд, коляд колядниця»
- Українські веснянки: «Подоляночка»

Пісні композиторів з супроводом:

Верменич В. «Вишиванка», «Запрошення Діда Мороза»

Дремлюга М. «Пісня про школу»

Козицький П. «А вже красне сонечко»

Левіна З. «Що нам осінь принесе»

Степовий Я. «Вишенька-черешенька», «Сніжинки»

Філіпенко А. «Святковий вальс», «Новорічна», «Зацвіла в долині»

Фільц Б. «Морозець»

На I курсі студент повинен вивчити:

в I семестрі: 1 вокаліз

1 вокальний твір (арію чи романс)

1 українську народну пісню (вміти виконувати з музичним супроводом та a cappella)

в II семестрі: 1 вокаліз

1 вокальний твір (арію чи романс)

1 українську народну пісню (вміти виконувати з музичним супроводом та a cappella)

1 пісню для молодшого шкільного віку (1-2 кл.) під супровід концертмейстера

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.

F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.
----------	------------------------	---

13. Рекомендована література

Основна

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) / В. Г. Антонюк // Підручник. – К. : ЗАТ «Віпол», 2007. – 174 с.
2. Бриліна В., Ставінська Л. Вокальна професійна підготовка вчителя музики / В. Бриліна, Л. Ставінська // Методичний посібник для викладачів та студентів вищих педагогічних і мистецьких закладів. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 96 с.
3. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Б. Дмитриев. – М. : Музыка, 1968. – 675 с.
4. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – К. : Музична Україна, 1971. – 90 с.
5. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу / Н. С. Можайкіна // Хрестоматія: навчальний посібник. – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 216 с.
6. Юцевич Ю. Музыка : словник-довідник / Ю. Юцевич. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 352 с.

Додаткова

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу / В. Г. Антонюк // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Українська ідея, 2000. – 68 с.
2. Голос людини та вокальна робота з ним / Автор. колектив кафедри співу Інституту мистецтв // Монографія. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 336 с.
3. Детский голос / Под ред. В. Н. Шацкой. – М. : Педагогика, 1970.
4. Дорошок В. Д. Сливацький М. Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики / В. Д. Дорошок, М. Ю. Сливацький. – Івано-Франківськ, 2007.
5. Морозов В. Резонансная теория искусства пения и вокальная техника выдающихся певцов / В. Морозов. – М., 2001.
6. Юцевич Ю. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю. Юцевич. – К., 1998.

14. Інформаційні ресурси

1. Нотний матеріал.
2. Навчально-методична література.
3. Інтернет-ресурс.